

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2021
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Κκ3Κ(α)

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 9 Ιανουαρίου 2021
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α

A1.

1. Λ
2. Λ
3. Λ
4. Σ
5. Σ

A2.

1. δ
2. γ

ΘΕΜΑ Β

B1. Κοινωνιολογική φαντασία: [Η κοινωνιολογική θεώρηση ή οπτική μάς καθιστά ικανούς να αναπτύξουμε την «κοινωνιολογική φαντασία».] Η «κοινωνιολογική φαντασία» είναι ένας όρος που χρησιμοποιήθηκε από τον Αμερικανό κοινωνιολόγο Τ. Ρ. Μιλς και σημαίνει την ικανότητα των ατόμων να συνδέουν

αυτό που συμβαίνει στην προσωπική τους ζωή με τα ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα. Αυτή η σύνδεση γίνεται εφικτή, όταν μπορέσουμε να σκεφτούμε τον εαυτό μας από κάποια απόσταση, όταν τον παρατηρήσουμε έξω από την καθημερινή μας ρουτίνα.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 15].

Ιδεατός τύπος: Οι μορφές αυτές κοινωνικής πράξης είναι κατά τον Βέμπερ ιδεατοί τύποι, έννοιες δηλαδή που καταγράφουν το νόημα της δράσης. Τους ιδεατούς τύπους κατασκευάζει ο ερευνητής ως εργαλεία για την κατανόηση των πραγματικών κοινωνικών πράξεων, αλλά και των κοινωνικών φαινομένων και διαδικασιών. [Έτσι, για παράδειγμα, ο Βέμπερ κατέγραψε τους ιδεατούς τύπους όχι μόνο των κοινωνικών πράξεων, αλλά και τον ιδεατό τύπο της γραφειοκρατίας, της εξουσίας κτλ. Η γραφειοκρατία, ως ορθολογικός τρόπος δράσης, ρυθμίζει τις σχέσεις των ανθρώπων με το κράτος στη βάση κάποιων κανόνων. Με τη χρήση του ιδεατού τύπου της γραφειοκρατίας προσπαθούμε να ανιχνεύσουμε τις αποκλίσεις ανάμεσα στο πραγματικό φαινόμενο της γραφειοκρατίας (με τα προβλήματα ή τις δυσλειτουργίες της) και την ιδεατή εικόνα αυτής. Σημειώνουμε ότι η έννοια της γραφειοκρατίας στη σκέψη του Βέμπερ δεν ήταν αρνητικά φορτισμένη, όπως είναι στις μέρες μας].

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 20].

Κοινωνικός θεσμός: [Δεδομένου ότι η ζωή μας καθορίζεται από ένα σύνολο σχέσεων και δραστηριοτήτων, οι θέσεις που καταλαμβάνουμε μέσα σ' αυτές τις σχέσεις είναι ιεραρχημένες. Η ιεραρχία αυτή οφείλεται σε ένα σύστημα θέσεων που προσδιορίζει την κάθε δραστηριότητα (οικογενειακή, εκπαιδευτική ή εργασιακή) και περιλαμβάνει τις τυποποιημένες και αναμενόμενες συμπεριφορές, δηλαδή τον κοινωνικό θεσμό]. Επομένως (ένας) ο κοινωνικός θεσμός συνίσταται από ένα σύστημα θέσεων και αποσκοπεί στην εκπλήρωση μιας βασικής λειτουργίας της κοινωνίας.

[πρβλ. σχολ.βιβλίο, σελ. 58].

Κοινωνικοποίηση: Είναι μια διαδικασία μέσω της οποίας το άτομο μαθαίνει και εσωτερικεύει τα διάφορα στοιχεία του πολιτισμού της κοινωνίας μέσα στην οποία ζει, πράγμα που του επιτρέπει να διαμορφώσει τη δική του προσωπικότητα και να ενταχθεί στις διάφορες ομάδες.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 51].

[Κάθε ορισμός βαθμολογείται με **τρεις (3)** μονάδες].

B2.α. Η κοινωνικοποίηση του ατόμου, η οποία πραγματοποιείται από την οικογένεια, το σχολείο και πολυάριθμους άλλους φορείς (π.χ. ομάδα συνομηλίκων, Μ.Μ.Ε. κ.ά.), είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που επιτελείται μέσω ψυχο-κοινωνικών μηχανισμών, όπως είναι η ταύτιση και η εσωτερίκευση:

Η **ταύτιση** αποτελεί την υιοθέτηση συμπεριφορών και ρόλων που οδηγούν το παιδί στο να αναγνωρίζει τον εαυτό του σε ένα δάσκαλο, σε έναν αθλητή ή σε έναν από τους δύο γονείς. Η ταύτιση συντελεί στην απόκτηση από το κοινωνικοποιούμενο άτομο της αίσθησης ότι αποτελεί μέρος ενός κοινωνικού συνόλου. Συνήθως το άτομο ταυτίζεται με πρόσωπα του περιβάλλοντός του, ωστόσο η ταύτιση αυτή (άλλοτε συνειδητή άλλοτε όχι) δεν είναι απόλυτη, και το άτομο διατηρεί μια σχετική αυτονομία ως προς τα πρόσωπα με τα οποία ταυτίζεται. Για παράδειγμα, είναι πιθανόν να τηρήσει πιστά κάποιους κανόνες, αλλά είναι επίσης πιθανό να συμμορφωθεί με ένα μέρος αυτών των κανόνων και να διαφοροποιήσει τη συμπεριφορά του.

Η **εσωτερίκευση** αποτελεί την ενσωμάτωση των πολιτισμικών στοιχείων στην προσωπικότητα του ατόμου. Η εσωτερίκευση πραγματοποιείται σταδιακά και σημαίνει την υιοθέτηση των αξιών και των κανόνων της κοινωνίας, ανάλογα βέβαια με τις κοινωνικές συνθήκες και τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες το άτομο κοινωνικοποιείται. Άτομα που έχουν εσωτερικεύσει τις αξίες και τους κανόνες της κοινωνίας λειτουργούν αυτόβουλα και δεν χρειάζονται εξωτερικό έλεγχο (π.χ. ποινές, επιβραβεύσεις).

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 51-52].

[Κάθε ψυχοκοινωνικός μηχανισμός βαθμολογείται με **τρεις (3)** μονάδες].

B2.β. [Η υιοθέτηση των αποδεκτών προτύπων συμπεριφοράς και η τήρηση από τα μέλη μιας κοινωνίας των κανόνων που διέπουν τις κοινωνικές σχέσεις είναι αποφασιστικής σημασίας για τη συνοχή και την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας. Η συστηματική όμως εφαρμογή των κανόνων δεν είναι δεδομένη και μπορεί να παρατηρηθούν αποκλίσεις από τα αποδεκτά πρότυπα συμπεριφοράς. Επομένως ο κοινωνικός έλεγχος ασκείται όταν δεν έχουν εσωτερικευτεί αποτελεσματικά από τα μέλη της κοινωνίας οι αξίες και οι κανόνες συμπεριφοράς και υπάρχουν αποκλίσεις]. Στις μορφές κοινωνικού ελέγχου εντάσσεται και ο αυτοέλεγχος, ο εσωτερικός έλεγχος του ατόμου. Πρόκειται για την εσωτερίκευση των αξιών και των κανόνων συμπεριφοράς που επιτυγχάνεται από την περίοδο της πρώιμης κοινωνικοποίησης του ατόμου. Κάθε άτομο αξιολογεί πριν από κάθε ενέργεια τις πιθανές συνέπειες της πράξης του. Οι συνέπειες αυτές το ενθαρρύνουν ή το αποτρέπουν να ενεργήσει, ανάλογα με το βαθμό εσωτερίκευσης των κοινωνικών αξιών. Για παράδειγμα, η επιθυμία μας

να αποκτήσουμε παράνομα ένα υλικό αγαθό προσκρούει στον εσωτερικευμένο κοινωνικό κανόνα που αφορά την κλοπή.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 65].

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ1.α. Ο Βέμπερ θεώρησε τον εξορθολογισμό ως ένα κλειδί που μας επιτρέπει να δούμε τη μετάβαση από την προβιομηχανική στην καπιταλιστική βιομηχανική κοινωνία. Ο ορθολογισμός είναι αυτός που δίνει έμφαση στη λογική και τον προγραμματισμό. Το σύστημα εξορθολογισμού είναι απρόσωπο, λειτουργεί στο πλαίσιο τυπικών κανόνων και απετέλεσε το κύριο χαρακτηριστικό του καπιταλισμού και του δυτικού πολιτισμού. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα εξορθολογισμού είναι η περίπτωση της οικονομικής δραστηριότητας: η οργάνωση της καπιταλιστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας χαρακτηρίζεται από ορθολογική οργάνωση της εργασίας μέσα στο εργοστάσιο, αλλά και από ορθολογική εκτίμηση των ευκαιριών στην αγορά. Ο Βέμπερ θεώρησε ότι ο ορθολογικός τρόπος δράσης και οργάνωσης που καθορίζει όλους τους τομείς της καπιταλιστικής κοινωνίας (οικονομία, κράτος, νομικοί θεσμοί, γραφειοκρατία κτλ.) στηρίχτηκε στην επιστήμη και εξελίχτηκε παράλληλα με την επικράτηση της τεχνολογίας.

Στις προβιομηχανικές κοινωνίες κυριαρχούσε η προκατάληψη, το συναίσθημα και η τύχη. Έτσι, η γεωργική παραγωγή καθοριζόταν από τη μοίρα ή άλλες υπερφυσικές δυνάμεις. Η επικράτηση του καπιταλισμού είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την υποχώρηση των θρησκευτικών και των ηθικών αξιών, καθώς και των παραδοσιακών τρόπων προσανατολισμού της δράσης των ανθρώπων που κυριαρχούσαν στις προκαπιταλιστικές κοινωνίες.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 20].

Γ1.β. Η Κοινωνιολογία γεννήθηκε στη Δυτική Ευρώπη πριν από 150 χρόνια. Υπήρχαν συγκεκριμένες αιτίες γι' αυτό, οι οποίες σχετίζονται με δύο επαναστάσεις: τη Γαλλική Επανάσταση (1789) και τη βιομηχανική επανάσταση στην Αγγλία κατά το 18ο αιώνα, γεγονότα που προκάλεσαν βαθιές αλλαγές στη ζωή των ανθρώπων. Μερικές από τις αλλαγές που συγκλόνισαν την Ευρωπαϊκή κοινωνική πραγματικότητα της εποχής εκείνης ήταν η εισαγωγή της μηχανής στους χώρους δουλειάς, η ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου, η έξοδος των αγροτών από την ύπαιθρο, η εμφάνιση της εργατικής τάξης, η συγκέντρωση μεγάλου αριθμού ανθρώπων στις πόλεις.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2021
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Κκ3Κ(α)**

Οι αλλαγές που συντελούνται την περίοδο αυτή προκαλούν στον κόσμο μεγάλη ανασφάλεια και ανησυχία, αφού διαλύονται οι παραδοσιακοί κοινωνικοί δεσμοί, επηρεάζονται οι λειτουργίες της οικογένειας, δημιουργούνται νέες τεχνικές παραγωγής και αναδύονται νέες κοινωνικές τάξεις. Εμφανίζονται νέα ήθη και μαζί προβλήματα δυσεπίλυτα. Έτσι, ο ενοχλητικός ζητιάνος της προβιομηχανικής κοινωνίας, που ζούσε σε άσυλα εγκλεισμού, δίνει τη θέση του στο σύγχρονο φτωχό, που εξαναγκάζεται να δουλέψει, αφού θεσπίζεται νόμος που απαγορεύει την επαιτεία.

Οι πολιτικοί της εποχής εκείνης ξεκινούν μια προσπάθεια να θεραπεύσουν αυτά που αποκαλούν κοινωνικά προβλήματα και να ελέγξουν καλύτερα την κοινωνία, η οποία έμοιαζε να ξεφεύγει από τα καθορισμένα μέτρα. Έτσι ορίζουν επιτροπές που κάνουν επιτόπιες παρατηρήσεις και έρευνες, όπως αυτές των Επιθεωρητών Εργασίας στη Βρετανία, στις οποίες περιγράφονται η ζωή και οι συνθήκες εργασίας της νεοεμφανιζόμενης εργατικής τάξης.

Από την άλλη πλευρά, πολλοί στοχαστές ξαφνιάστηκαν από αυτές τις αλλαγές και άρχισαν να ασχολούνται με την επιστημονική διερεύνηση των κοινωνικών μετασχηματισμών και των αιτίων τους. Αυτό είναι το κοινωνικο-ιστορικό περιβάλλον μέσα στο οποίο γεννήθηκε η κοινωνιολογία.

Σύμφωνα με τον Χομπσμπάουμ (E. Hobsbaum), μόλις στη δεκαετία του 1840 το προλεταριάτο (η εργατική τάξη), αυτό το «παιδί της βιομηχανικής επανάστασης», εξαπλώθηκε στην Ευρώπη. Τι σημαίνει όμως βιομηχανική επανάσταση; Σημαίνει ότι η βιομηχανική ανάπτυξη του 18ου αιώνα, που έλαβε χώρα στην Αγγλία, οδήγησε σε μια επανάσταση βιομηχανικού τύπου που περιελάμβανε:

1. Την εκτεταμένη εισαγωγή των μηχανών στη βιοτεχνική παραγωγή και τη δημιουργία των μεγάλων μηχανοκίνητων εργοστασίων.
2. Τη μισθωτή εργασία, γεγονός που σημαίνει ότι ο εργάτης έχει σχέση εξαρτημένης εργασίας από τον εργοδότη.
3. Την παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων διάφορων αγαθών και μάλιστα με μειωμένο κόστος.
4. Τη δημιουργία μιας μεγάλης αγοράς που δεν εξαρτιόταν από την υπάρχουσα ζήτηση αλλά από την ικανότητα παραγωγής αγαθών. Ένα καλό παράδειγμα αποτελεί η αυτοκινητοβιομηχανία: δεν ήταν η ζήτηση αυτοκινήτων που υπήρχε στη δεκαετία του 1890 που δημιούργησε τη βιομηχανία των σημερινών διαστάσεων, αλλά η ικανότητα παραγωγής φθηνών αυτοκινήτων

που δημιούργησε τη σύγχρονη μαζική ζήτηση για τα προϊόντα αυτά (εξαιτίας της εισαγωγής της μηχανής και της οργάνωσης της εργασίας).

Το κύριο χαρακτηριστικό της βιομηχανικής καπιταλιστικής κοινωνίας ήταν ότι μεταμορφωνόταν συνεχώς χάρη στην πρόοδο του βιομηχανικού τομέα. Η μεταμόρφωση αυτή ωθούσε (και συνεχίζει να ωθεί ως ένα βαθμό και σήμερα) τους ανθρώπους να εγκαταλείπουν την αβέβαιη ζωή της υπαίθρου και να συρρέουν κατά χιλιάδες στα αστικά κέντρα. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται αστικοποίηση. Από αυτό το γεγονός το άστυ χαρακτηρίστηκε ως το εντυπωσιακότερο σύμβολο του βιομηχανικού κόσμου. Φυσικά αυτά τα αστικά κέντρα δεν είχαν τη συνοχή των πόλεων του 20ού αιώνα, [εντούτοις «...οι καμινάδες των εργοστασίων, συχνά παρατεταγμένες κατά μήκος της κοιλάδας ενός ποταμού, οι σιδηροδρομικές διασταυρώσεις, η μονοτονία του τούβλου με το ξεθωριασμένο χρώμα και το πέπλο της αιθάλης που κρεμόταν από πάνω τους, όλα αυτά τους έδιναν κάποια συνοχή...»]. Έτσι, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η βιομηχανική κοινωνία οργανώθηκε και λειτούργησε γύρω από τη συσσώρευση του κεφαλαίου, των επενδύσεων και της παραγωγής.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 13-14, 33-34, 36].

[Οι ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες βαθμολογούνται με **τρεις (3)** μονάδες και τα χαρακτηριστικά της βιομηχανικής κοινωνίας με **τρεις (3)** μονάδες].

Γ2.α. Οι αγροτικές κοινωνίες χαρακτηρίζονται από:

- τη μόνιμη εγκατάσταση του αγρότη-καλλιεργητή σε έναν τόπο (είτε ως ιδιοκτήτη γης είτε ως εξαρτημένου καλλιεργητή) και
- τη συστηματική καλλιέργεια του εδάφους, στην οποία στηρίζεται ουσιαστικά η οικονομία μιας κοινωνίας.

Εξαιτίας όλων αυτών των υποχρεώσεων, των επαχθών δεσμεύσεων και των φόρων που έπρεπε να δίνει ο αγρότης στο φεουδάρχη, συχνά ο πρώτος βρισκόταν κάτω από τα όρια της επιβίωσης. Η εξαθλίωση των αγροτικών πληθυσμών, και στις δουλοκτητικές και στις φεουδαρχικές κοινωνίες, εξηγεί και το μεγάλο αριθμό των πρόωρων θανάτων που χαρακτηρίζουν αυτές τις κοινωνίες. Οι άνθρωποι επομένως, σ' αυτές τις κοινωνίες, είχαν μικρή προσδοκώμενη ζωή, δηλαδή μικρές πιθανότητες να φτάσουν σε κάποια μεγάλη ηλικία εξαιτίας των επιδημιών και των λιμών που προκαλούνταν από μια κακή σοδειά ή ακόμη εξαιτίας των άθλιων συνθηκών υγιεινής. Εξάλλου στις μικρές πιθανότητες για μεγάλη προσδοκώμενη ζωή οφειλόταν η υψηλή γεννητικότητα την εποχή εκείνη.

Οι αγροτικές κοινωνίες χαρακτηρίστηκαν από πολλούς μελετητές ως «κλειστές και σχετικά αυτόνομες οικονομίες». Η ιστορία όμως δείχνει ότι σχεδόν πάντα υπήρχαν αγορές, όπου οι αγρότες πουλούσαν στους κατοίκους της πόλης, στους κληρικούς, στους ανθρώπους των όπλων ή της διοίκησης κάποια προϊόντα από αυτά που παρήγαγαν (το λεγόμενο υπερπροϊόν). Σε ό,τι αφορά το χαρακτηρισμό «αυτάρκης» οικονομία, είναι δύσκολο να ισχυριστεί κανείς ότι υπήρχε άνθρωπος που δε χρειαζόταν, για παράδειγμα λίγο αλάτι, δε χρειαζόταν κρασί (αν κατά τύχη η γη του δεν παρήγαγε τέτοια προϊόντα), δε χρειαζόταν εργαλεία ή όπλα. Είναι επομένως βέβαιο ότι αυτά που χρειαζόταν τα έβρισκε στην αγορά, η οποία, υπό μια ευρεία έννοια, σημαίνει σχέσεις με τους άλλους. Και οι σχέσεις αυτές αναιρούν το χαρακτηρισμό μιας αγροτικής κοινωνίας ως -υποτίθεται- κλειστής και αυτόνομης οικονομίας.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 31-32].

[Τα βασικά χαρακτηριστικά των αγροτικών κοινωνιών βαθμολογούνται με **δύο (2)** μονάδες και τα χαρακτηριστικά των κοινωνικοοικονομικών συστημάτων με **τέσσερις (4)** μονάδες].

Γ2.β. Οι φορείς της κοινωνικοποίησης είναι πολυάριθμοι: οικογένεια, σχολείο, παρέα συνομηλίκων, Εκκλησία, Μ.Μ.Ε., κράτος. Συνήθως αναφερόμαστε σε δύο κατηγορίες φορέων κοινωνικοποίησης:

- στους πρωτογενείς φορείς, όπως η οικογένεια και η παρέα των συνομηλίκων κτλ., στους οποίους η αλληλεπίδραση των μελών της κοινωνικής ομάδας χαρακτηρίζεται από στενές διαπροσωπικές και συναισθηματικές σχέσεις και
- στους δευτερογενείς φορείς, όπως το σχολείο, η Εκκλησία, ο χώρος εργασίας και το κράτος, στους οποίους οι σχέσεις μεταξύ των ατόμων (π.χ. δασκάλων-μαθητών, εργοδοτών-εργαζομένων κτλ.) ρυθμίζονται βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών και είναι περισσότερο τυπικές.

Οι πρωτογενείς και οι δευτερογενείς φορείς (κοινωνικές ομάδες) συνυπάρχουν και ασκούν την επιρροή τους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής των ανθρώπων. Ωστόσο, οι πρωτογενείς φορείς (και ιδίως η οικογένεια), ασκούν σημαντική επίδραση στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, ενώ οι δευτερογενείς φορείς κοινωνικοποίησης ασκούν σημαντική επίδραση στα μετέπειτα στάδια της ζωής των ανθρώπων.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 58-59].

[Οι κατηγορίες των φορέων κοινωνικοποίησης βαθμολογούνται με **τέσσερις (4)** μονάδες και το πεδίο άσκησης επιρροής του καθενός βαθμολογείται με **τρεις (3)** μονάδες].

ΘΕΜΑ Δ

Δ1.α. Σύμφωνα με τον Κρ. Ντε Μοντιμπέρ η Κοινωνιολογία έχει καταδείξει μέσα από την κριτική της ανάλυση ότι ο εκπαιδευτικός μηχανισμός εκπληρώνει συγκεκριμένες λειτουργίες:

1. Διαφυλάττει τον πολιτισμό του παρελθόντος. Η διαφύλαξη αυτή είναι σημαντική, γιατί ανταποκρίνεται στην ανάγκη διαίωσισης του πολιτισμού που έχουν αναπτύξει οι προηγούμενες γενιές.
2. Διασφαλίζει τη μετάδοση του πολιτισμού. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η εκπαίδευση σμιλεύει και κατασκευάζει τον «καλλιεργημένο» άνθρωπο μιας κοινωνίας.
3. Προάγει την κοινωνική ενσωμάτωση του ατόμου, η οποία μπορεί να λάβει δύο μορφές: ηθική και νοητική. Το εκπαιδευτικό σύστημα έχει την ευθύνη να εξοπλίζει τα άτομα με ίδιες κατηγορίες σκέψης. Λόγω ίσως αυτής της λειτουργίας η εκπαίδευση θεωρήθηκε ως ιδεολογικός μηχανισμός αναπαραγωγής της κοινωνίας (και μάλιστα αναπαραγωγής της κυρίαρχης ιδεολογίας).
4. Συμβάλλει στον επαγγελματικό προσανατολισμό του ατόμου. Συνεπώς θα μπορούσαμε να πούμε ότι το σχολείο «διανέμει» προσόντα που θα επιτρέψουν στα άτομα να ενταχθούν στην αγορά της εργασίας.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 92].

[Κάθε βασική λειτουργία βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα].

Δ1.β. Κυρίως όμως η θεωρία της αναπαραγωγής θέτει στο επίκεντρο της συζήτησης το αν δίνονται σε όλους ίσες δυνατότητες πρόσβασης στη γνώση που παρέχεται. Ο Γάλλος κοινωνιολόγος Π. Μπουρντιέ κατέδειξε εμπειρικά ότι το εκπαιδευτικό σύστημα λειτουργεί ως σύστημα επιλογής που ευνοεί τις ανώτερες τάξεις σε βάρος των υπολοίπων. Αυτή η προνομιακή μεταχείριση των ανώτερων τάξεων είναι εμφανής στον τίτλο σπουδών που χορηγείται από το σχολείο. Ο χαρακτηρισμός της φοίτησης του μαθητή που αναγράφεται στον τίτλο σπουδών του είναι στην ουσία μια απονομή ιδιοτήτων στο μαθητή. Αυτή η απονομή των ιδιοτήτων (είτε είναι θετική, όπως π.χ. «απολύεται με λίαν καλώς», είτε αρνητική, όπως «απορρίπτεται» ή «παραπέμπεται», που ισούται με στιγματισμό) κατατάσσει τα άτομα σε ιεραρχημένες κοινωνικές ομάδες.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2021
Α' ΦΑΣΗ**E_3.Κκ3Κ(α)**

Επιπλέον, ο τίτλος σπουδών λειτουργεί και ως απόδειξη ότι αυτός που τον κατέχει συνδέεται με μια κουλτούρα που αποκτιέται από τη σχολική εκμάθηση. Όποιος δε διαθέτει αυτού του είδους την κουλτούρα εκτοπίζεται σε αδιαβάθμητα ινστιτούτα ή σε επαγγελματικές σχολές. Κατ' άλλους κοινωνιολόγους, οι τίτλοι σπουδών είναι εγγυήσεις «νοημοσύνης», οι οποίοι ήρθαν να αντικαταστήσουν τους παλαιούς τίτλους ευγενείας (που χαρακτήριζαν τη φεουδαρχική κοινωνία) ή, ακόμη, τους τίτλους ιδιοκτησίας. Γενικότερα, πρόκειται για τίτλους που δικαιώνουν αυτούς που αισθάνονται ήδη κυρίαρχοι.

Με αυτό τον τρόπο το εκπαιδευτικό σύστημα φαίνεται να καθιστά φυσικές τις κοινωνικές ανισότητες, αφού τις μετατρέπει σε ανισότητες κουλτούρας και ευφυΐας, δηλαδή μετατρέπει τα κοινωνικά προνόμια σε αξιοκρατικά κριτήρια, έτσι που κάποιοι, για παράδειγμα, να είναι «φυσικά» προορισμένοι για ανώτερες σπουδές και κάποιοι για τεχνικές και επαγγελματικές σπουδές.

Στην πραγματικότητα το σχολείο δεν επιλέγει συνειδητά με βάση το επάγγελμα των γονέων αλλά με βάση τις επιθυμίες που εκδηλώνουν τα παιδιά. Και οι μεν (οι γονείς) και τα δε (τα παιδιά) δημιουργούν για τον εαυτό τους συγκεκριμένες προσδοκίες και εσωτερικεύουν την κοινωνική τους θέση και τις συνήθειες που συνδέονται με αυτή, γεγονός που συχνά οδηγεί στην εκδήλωση φαινομενικής αδιαφορίας για το σχολείο, όταν αναφερόμαστε σε λαϊκά στρώματα. Βέβαια, σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να διερευνηθεί αν το περιεχόμενο των σπουδών, ο επαγγελματικός προσανατολισμός και η εκπαιδευτική διαδικασία ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες των μαθητών.

Συνεπώς, το θέμα της παρεχόμενης γνώσης και ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος είναι ίσως το μεγαλύτερο διακύβευμα των σύγχρονων κοινωνιών.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 99 & 100].

[Η θεωρία της αναπαραγωγής βαθμολογείται με **τέσσερις (4)** μονάδες και η εσωτερίκευση της κοινωνικής θέσης των μαθητών με **τέσσερις (4)** μονάδες].

Δ2.α. Από τα τέλη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960 ο Πάρσονς κυριάρχησε στην αγγλόφωνη κοινωνιολογία. Ο στοχασμός του περιστρέφεται γύρω από τη σχέση ατόμου-κοινωνίας.

Κατά τον Ρ. Μέρτον, η κοινωνική πραγματικότητα προσεγγίζεται με βάση τις ιδέες και τους κανόνες που ακολουθούν τα ίδια τα άτομα. Η κοινωνική

ζωή είναι, σύμφωνα με τον Πάρσονς, ένα σύστημα, δηλαδή ένα πλέγμα διάφορων σχέσεων οι οποίες τείνουν προς τη σταθερότητα και την ισορροπία. Γι' αυτό το λόγο η οργανωτική αρχή της θεωρίας του είναι η έννοια του συστήματος.

Ο Μέρτον εξειδίκευσε ακόμη περισσότερο το λειτουργιστικό μοντέλο. Επισήμανε την ύπαρξη πολλών εναλλακτικών μορφών λειτουργιών, ιδίως σε οικουμενικούς θεσμούς όπως είναι, για παράδειγμα, η οικογένεια, η οποία διαφοροποιείται στις διάφορες κοινωνίες ως προς τη μορφή ή τις λειτουργίες της.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 21].

[Οι απόψεις των Πάρσονς και Μέρτον βαθμολογούνται με **τρεις (3)** μονάδες η καθεμιά].

Δ2.β. Οι κοινωνιολόγοι που υιοθετούν τη λειτουργιστική προσέγγιση της κοινωνικοποίησης δεν συμπεριλαμβάνουν στην οπτική τους τις έμφυτες παρορμήσεις και τα ένστικτα του ατόμου. Αντίθετα, δίνουν έμφαση στην επίδραση που ασκεί το κοινωνικό περιβάλλον στην ανάπτυξη του ατόμου.

Η κοινωνικοποίηση λοιπόν, σύμφωνα με τους κοινωνιολόγους που υιοθετούν τη λειτουργιστική προσέγγιση, αποσκοπεί:

- στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου,
- στην αποδοχή των προτύπων συμπεριφοράς από όλα τα μέλη της κοινωνίας,
- στην ένταξη των ατόμων στους κοινωνικούς θεσμούς και
- στη διασφάλιση και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Έτσι, οι λειτουργιστές εξηγούν την κοινωνικοποίηση ως μια διαδικασία που περιλαμβάνει τους τρόπους με τους οποίους η ομάδα (ή συνολικά η κοινωνία) εργάζεται από κοινού για τη δημιουργία σταθερών κοινωνικών σχέσεων.

[πρβλ. σχολ. βιβλίο, σελ. 58].

[Όσα χωρία έχουν τεθεί εντός αγκυλών, δεν είναι υποχρεωτικό να αναφερθούν από τους μαθητές και η έλλειψή τους δεν επιφέρει αρνητική βαθμολόγηση].